

Голові
разової спеціалізованої вченої
ради Волинського національного
університету імені Лесі Українки,
доктору політичних наук,
професору, декану факультету
міжнародних відносин
Волинського національного
університету імені Лесі Українки

Шуляк Антоніні Миколаївні

ВІДГУК

**на дисертаційну роботу Кукалець Оксани Євгенівни на тему:
«Публічна дипломатія КНР в Європі (2012-2021 рр.)», що подана на
здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 29 «Міжнародні
відносини» за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»**

Обґрунтування вибору теми дослідження. Наукову роботу присвячено дослідженню теоретичних і прикладних аспектів публічної дипломатії Китаю, який через усвідомлення власного міжнародно-економічного статусу здійснює діяльність спрямовану на балансування між національними інтересами та можливістю їх просування з урахуванням регіональних міжнародно-політичних переваг. Дослідження особливостей комунікативної діяльності Китаю дозволяє зрозуміти зміни у сфері зовнішньої політики держави після представлення у 2013 р. ініціативи «Один пояс – один шлях», присвяченої розвитку економічної співпраці з країнами Азії, Європи, Близького Сходу та Африки. У роботі подано також європейську позицію щодо зростання китайської присутності у регіоні, зокрема «...багато країн із пересторогою або ж негативно відреагували на активізацію зовнішньої політики КНР» (с. 24). У цьому контексті важливе значення має публічна дипломатія Китаю, яку партійне керівництво намагається використовувати як інструмент м'якої сили для відстоювання національних інтересів. Проте активне використання інструментів публічної дипломатії Китаю у європейських країнах упродовж 2012 –

2021 рр. не сприяло покращенню сприйняття держави, а співпраця з країнами Європи стала напруженішою. Практичне значення дослідження проявляється в тому, що вивчення китайського досвіду зовнішньополітичної діяльності може використовуватися для розуміння особливостей формування міжнародно-політичного статусу Китаю та розвитку подальших конструктивних взаємодій з країною. Вказане обумовлює значимість проблематики та вагомість дослідження для сучасної міжнародної політики. Отже, дисертація є актуальним науковим дослідженням, спрямованим на вивчення інструментарію публічної дипломатії Китаю як держави, яка намагається через економічну експансію активно впливати на архітектуру сучасних міжнародних відносин.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Обґрунтованість і достовірність результатів дисертації, її теоретичний і методологічний рівень забезпечуються поєднанням сучасних методів дослідження, ґрунтовним аналізом джерел з проблематики дисертації і широким теоретичним обґрунтуванням особливостей зовнішньополітичної діяльності держав, які мають потужний економічний розвиток, а також вагомістю фактологічної бази наукової праці.

Структура роботи аргументовано викладена згідно поставлених наукових завдань і відповідає обраній темі дослідження. Представлений автором підхід до визначення змісту дослідження є логічним і дає можливість цілісно проаналізувати особливості публічної дипломатії Китаю. Загалом матеріал дисертації подано послідовно і відповідно до змісту, що свідчить про глибоке засвоєння теми обраного дослідження. У дисертації сформульовано низку належно обґрунтованих наукових положень, що є внеском здобувачки в політичну науку.

Зокрема, можна відзначити узагальнення дисертантки щодо цілей та інструментів публічної дипломатії Китаю у Європі, які вона класифікувала за економічним, політичним, культурним і безпековим напрямками (розділ 2). Дисертантка прийшла до висновку «...про суттєве переважання економічних та політичних мотивів у реалізації публічної дипломатії Китаю, у той час як культурні та безпекові цілі представлені меншою мірою... Поряд з цим розбіжності в економічних і політичних системах азійської та європейських держав пояснюють низьку ефективність реалізації економічних і політичних цілей публічної дипломатії КНР у регіоні» (с.104-105).

Важливим видається дослідження мережі медійного представництва

Китаю за кордоном, за допомогою якої партійне керівництво держави намагається впливати на громадську думку країн Європи через «...придбання ЗМІ країн Східної Європи. Співпраця у медійній галузі також здійснюється у межах ініціативи «Один пояс – один шлях», до якої залучаються ЗМІ держав Західної, Східної та Південної Європи, які зацікавлені у налагодженні співпраці у цьому форматі» (с. 117-118). Таким чином, Китай здійснює спробу просувати власне бачення політичної та економічної взаємодії у європейському регіоні (підрозділ 3.1).

Авторкою вдало обґрунтовано положення про значне зростання уваги китайського керівництва до європейського регіону та бажання посилити власну присутність. Проте намагання Китаю впливати на загальноєвропейський дискурс через фінансування тематичних додатків до газет, втручання у навчальний процес через діяльність Інститутів Конфуція або відкриття кампусу Фуданського університету в Угорщині, продемонстрували те, що європейські країни оцінюють подібну діяльність як прояв пропаганди. З огляду на це, ефективність ініціатив публічної дипломатії Китаю у Європі є низькою та не призводить до формування позитивного сприйняття країни (с. 125-128).

Заслужують на увагу висновки дисертантки щодо структури та взаємозв'язків акторів на рівні глави держави, уряду, Всекитайського з'їзду народних представників і Комуністичної партії Китаю, а також сформованої мережі недержавних (прокитайських) організацій, що демонструє наявність розгалуженої системи, спрямованої на розробку та реалізацію публічної дипломатії Китаю (с. 79-73).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що на теоретичному рівні у політологічній науці було цілісно доповнено дослідження, присвячені зовнішньополітичній діяльності Китаю з акцентом на ролі держави у сфері розвитку власної публічної дипломатії. До вагомих наукових результатів дисертації можна віднести узагальнення особливостей комунікативної діяльності Китаю у європейському регіоні упродовж 2012-2021 років.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у можливості їх використання у науковій та прикладній сферах. Теоретичні висновки дисертації можуть бути застосовані для подальших досліджень практики міжнародних акторів щодо розробки та реалізації їхніх зовнішньополітичних стратегій. Теоретичні узагальнення, матеріали та висновки дисертаційної роботи можуть доповнити зміст навчальних курсів,

присвячених питанням міжнародних відносин і світової політики, а також зовнішньополітичних комунікацій. Прикладні висновки роботи можуть бути корисним у діяльності Міністерства закордонних справ та дипломатичних місій України за кордоном.

Повнота викладення наукових положень, висновків і результатів в опублікованих працях. Основні результати дослідження відображено у трьох статтях, опублікованих в українських фахових виданнях, двох статтях – у наукових виданнях інших держав, що входять до наукометричної бази даних Scopus (Q2; Q3), а також у 3 збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Наукові узагальнення та висновки дисертації обговорювалися на наукових семінарах, круглих столах і міжкафедральних засіданнях кафедр факультетів міжнародних відносин Національного університету «Острозька академія» та Волинського національного університету імені Лесі Українки, а також були оприлюднені на таких науково-практичних конференціях, як XXVI наукова викладацько-студентська конференція «Дні науки» в НаУОА (11-14 травня 2021 р., м. Острог); XXV наукова викладацько-студентська конференція «Дні науки» в НаУОА (11-15 травня 2020 р., м. Острог); міжнародна науково-практична конференція «Україна в умовах трансформації міжнародної системи безпеки», ЛУН ім. І. Франка (7-8 жовтня 2020 р., м. Львів); XXIV наукова викладацько-студентська конференція «Дні науки» в НаУОА, Острог (13-17 травня 2019 р., м. Острог).

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Робота складається із переліку умовних позначень, вступу, чотирьох розділів, дванадцяти підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 276 сторінок, з них 205 сторінок – основного тексту та 35 сторінок складає список використаних джерел.

Оформлення дисертації відповідає вимогам, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40. Аналіз тексту дисертаційної роботи свідчить про дотримання авторкою вимог академічної доброчесності. У роботі подано посилання на відповідні джерела при використанні ідей, розробок, тверджень і відомостей, а також надано достовірну інформацію про результати наукової роботи, використані методи дослідження і джерела інформації.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи. Відзначаючи високий рівень теоретичної та прикладної розробки

проблематики дослідження, вважаємо за доцільне висловити такі зауваження і побажання:

По-перше, звертаємо увагу, що розділ 1 присвячено теоретичним і методологічним засадам дослідження публічної дипломатії Китаю, тому вважаємо не доречним дублювання цієї ж інформації у вступі до роботи.

По-друге, авторського переосмислення потребують питання порушення прав людини і свободи слова у контексті публічної дипломатії Китаю, що виступає одним з вагомих чинників, які впливають на сприйняття Китаю європейською громадськістю.

По-третє, характеризуючи вплив COVID-2019 на розвиток публічної дипломатії КНР у країнах Європи, на нашу думку, не достатньо висвітлені факти дезінформації та маніпуляції щодо цієї тематики, а також бракує критичного переосмислення діяльності названих у роботі високопосадовців і медіа (с. 166-167), що здійснювали дезінформаційну діяльність і в контексті COVID-політики, і щодо російської війни проти України. Потребує також авторського тлумачення термін «медична» дипломатія, який було використано у новизні роботи, через призму взаємозв'язку зовнішньополітичних та економічних інтересів Китаю у цьому контексті.

По-четверте, у підрозділі 3.5 «Особливості публічної дипломатії Китаю в Україні» необхідно було б подати авторські структуровані узагальнення особливостей публічної дипломатії КНР, а також трансформації образу Китаю у контексті російської війни проти України. З огляду на те, що 2022 рік видозмінив архітектуру системи міжнародних відносин, позицію Китаю щодо України, а також сутність публічної дипломатії як Китаю, так і України.

По-п'яте, робота не позбавлена окремих орфографічних і стилістичних помилок та описок, які не впливають на розуміння та сприйняття матеріалу.

Водночас зазначені зауваження не впливають на високий науковий і прикладний рівень дисертаційної роботи, яка справляє позитивне враження актуальністю дослідження проблеми, логікою викладення матеріалу, сутністю і аргументацію висновків.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Кукалець Оксани Євгенівни на тему: «Публічна дипломатія КНР в Європі (2012-2021 рр.)», подана на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», є завершеним, самостійним і логічно побудованим науковим дослідженням. Отримані результати мають

наукову новизну, важливе теоретичне та практичне значення для реалізації європейського та китайського напрямів зовнішньополітичної стратегії України.

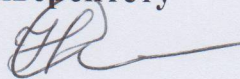
Дисертаційна робота Кукалець Оксани Євгенівни відповідає спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» і вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44, а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за відповідною спеціальністю.

Опонент

**доктор політичних наук, професор,
професор кафедри міжнародної інформації**

**Навчально-наукового інституту
міжнародних відносин**

**Київського національного університету
імені Тараса Шевченка**

 Наталія ПІПЧЕНКО

ПІРВІСЬКИЙ ЗАБІГІ НАУК
ВЧЕНОЇ РАДИ
НАЧАЛЬНИК В.В.
07.06.2023р.

